

Luty 2026 r.

Przemoc ze względu na płeć

Przegląd wpływu działań Plan International
w Europie Wschodniej i Środkowej (2022–2025)

Odpowiedź humanitarna Plan International na kryzys w Ukrainie

Plan International zainicjowała swoją Humanitarną Odpowiedź na Kryzys Uchodźczy związany z Ukrainą bezpośrednio po eskalacji wojny w Ukrainie w lutym 2022 r., uruchamiając działania w Polsce, Mołdawii i Rumunii. Organizacja ustanowiła swoją obecność w Ukrainie w sierpniu 2022 r. i od tego czasu wzmacnia zintegrowane programy humanitarne realizowane przez partnerów społeczeństwa obywatelskiego w Europie Wschodniej i Środkowej (ECE).

Odpowiedź humanitarna Plan International i jego partnerów ma na celu ograniczenie podatności i ryzyk, z jakimi mierzą się uchodźcy, osoby wewnętrznie przesiedlone oraz osoby dotknięte konfliktem na terytorium Ukrainy oraz w krajach przyjmujących. Oprócz zapewniania bezpośredniej, ratującej życie pomocy humanitarnej, celem Plan International jest również przeciwdziałanie nierównościom strukturalnym oraz promowanie sprawiedliwości społecznej, płciowej oraz ekonomicznej w ECE poprzez wzmacnianie odporności, dobrostanu i sprawczości dziewcząt, młodych ludzi, a także grup mniejszościowych lub niedominujących.

Dzięki konsekwentnemu utrzymywaniu poziomu wydatków realizowanych przez partnerów powyżej 70%, zlokalizowane i oparte na partnerstwie podejście Plan International zapewniło szybsze, lepiej dostosowane do kontekstu oraz bardziej zrównoważone dostarczanie pomocy, przy jednoczesnym wzmacnianiu długoterminowego potencjału lokalnych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w ECE. W latach 2022–2025 podejście to umożliwiło Plan International dotarcie do ponad 1,7 miliona osób poprzez 65 partnerów i 87 projektów realizowanych w czterech krajach.

Zasięg działań Plan International według kraju w ECE

291 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 24 projektów.

20 partnerów do tej pory.

72% budżetu w wysokości 18 mln EUR przekazano partnerom.

70 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 15 projektów.

11 partnerów do tej pory.

79% budżetu w wysokości 12 mln EUR przekazano partnerom.

1,2 mln uczestników objętych wsparciem w ramach 33 projektów.

22 partnerów do tej pory.

71% budżetu w wysokości 41 mln EUR przekazano partnerom.

151 tys. uczestników objętych wsparciem w ramach 15 projektów.

12 partnerów do tej pory.

69% budżetu w wysokości 10 mln EUR przekazano partnerom.

Kluczowe wnioski

Programy Plan International i jej partnerów w obszarze przemocy ze względu na płeć (GBV) w ECE ewoluowały od początkowych działań informacyjnych do ukierunkowania na normy płciowe w celu ograniczenia skali GBV, przy jednoczesnym zapewnianiu bezpośredniego wsparcia osobom, które doświadczyły przemocy ze względu na płeć:

- Dzięki udzielaniu informacji uczestnicy projektu stali się bardziej świadomi zagrożeń związanych z GBV, a rozwój i rozszerzenie usług świadczonych przez Plan International i partnerów dla osób, które doświadczyły GBV zapewniło im ochronę i bezpieczeństwo w ECE.

- W ostatnim okresie programy ukierunkowane na normy płciowe były również wykorzystywane w celu ograniczenia skali GBV w Ukrainie i krajach przyjmujących.

87 tys.

osób objętych **działaniami GBV** Plan International i partnerów w ECE.

Wpływ interwencji w zakresie GBV¹

Działania informacyjne realizowane przez Plan International i partnerów zwiększyły świadomość ryzyk GBV wśród uczestników projektów.

Na początku operacji w **Ukrainie**, we współpracy z partnerami, realizowano kampanie informacyjne na dużą skalę oraz warsztaty. Partnerzy wykorzystywali narzędzia takie jak Confidence Diary oraz projekty medialne prowadzone przez młodzież, m.in. „Detoxiq Show”, które dotarły do tysięcy nastolatków w regionach przyfrontowych i dotkniętych konfliktem. Działania te zwiększyły wiedzę młodych ludzi na temat ryzyk GBV, wzmocniły granice osobiste oraz zachęciły do poszukiwania pomocy.

Również w **Rumunii** zintegrowane, interaktywne działania pomogły młodym ludziom krytycznie podejść do złożonych zagadnień. Stopniowe przejście od tabu i skrępowania do aktywnej ciekawości i świadomej dyskusji umożliwiło uczniom internalizację przekazów dotyczących szacunku, zgody i samoświadomości. Uczestnicy nie tylko przyswoili rzetelne informacje na temat zdrowia seksualnego, anatomii i zapobiegania przemocy, lecz także dzielili się nimi z rówieśnikami i znajomymi, rozszerzając oddziaływanie projektu poza środowisko szkolne.

Choć kampanie online i materiały informacyjne zwiększyły świadomość dostępnych zasobów

w krajach przyjmujących, rozszerzenie skali usług GBV dla osób, które doświadczyły przemocy, realizowane przez Plan International i partnerów, zapewniło ich ochronę i bezpieczeństwo. Przykładowo w **Mołdawii** i **Rumunii** partnerzy Plan International zapewniali schronienie i bezpieczne przestrzenie dla kobiet doświadczających przemocy, gwarantując ochronę i poszanowanie godności w sytuacjach kryzysowych. Wsparcie prawne oraz poradnictwo umożliwiały kobietom i dziewczętom odzyskanie autonomii i poczucia bezpieczeństwa w Rumunii. Usługi te były inkluzywne i odpowiadały na potrzeby różnych grup: kobiety uchodźcze i migrantki otrzymywały pomoc uwzględniającą kontekst kulturowy, a osoby z niepełnosprawnościami oraz inne grupy wrażliwe korzystały z dostosowanych rozwiązań dostępności, zapewniających im ochronę. Ponadto inna interwencja w **Rumunii** obejmowała działania wzmacniające kompetencje pracowników zajmujących się przemocą domową, pogłębiając ich wiedzę m.in. w zakresie nakazów ochrony, usług przeciwdziałania przemocy wobec kobiet oraz standardów wsparcia.

W ostatnim roku w ECE Plan International zainicjowała także programy ukierunkowane na normy płciowe w celu ograniczenia występowania GBV. W **Ukrainie** realizacja programu Rzecznik zmiany (CoC) objęła ponad 500 nastolatków i młodych ludzi,

¹ Plan International stosuje zintegrowane podejście w swojej odpowiedzi humanitarnej, realizując działania w ramach wielu obszarów programowych w poszczególnych projektach. Choć cała strategia oraz portfolio projektowe Plan International w ECE mają charakter humanitarny, interwencje – w tym działania z zakresu ochrony oraz edukacji – również są działaniami humanitarnymi i często mają charakter ratujący życie.

O programie CoC

Program CoC realizowany przez Plan International ma na celu promowanie równości płci poprzez aktywne uczestnictwo młodzieży. Program, wdrażany w 41 krajach, dąży do wzmocnienia pozycji dziewcząt oraz zaangażowania chłopców w rozpoznawanie i kwestionowanie szkodliwych, negatywnych wzorców męskości, które podtrzymują dyskryminację i nierówność.ⁱⁱ

rozwijając wiedzę na temat równości płci, kwestionując szkodliwe normy, a także wzmocniając kompetencje przywódcze i rzecznicze. Dane wskazują, że program doprowadził do pozytywnych zmian zachowań, wzrostu świadomości nierówności płci oraz aktywnego zaangażowania młodzieży w inicjatywy społeczno-społeczne.

Podobnie w Rumunii interwencje angażowały mężczyzn i chłopców w kampanie informacyjne, promując pozytywne wzorce i kwestionując postawy społeczne sprzyjające przemocy. W Polsce programowanie GBV przeszło również od zarządzania przypadkami w trybie interwencyjnym i pomocy prawnej do szerszej strategii prewencyjnej, z pogłębionym zaangażowaniem na rzecz równości płci w perspektywie długofalowej redukcji GBV. Działania te w Ukrainie, Polsce i Rumunii były spójne z celami regionalnymi, ukierunkowanymi na eliminowanie przyczyn źródłowych oraz budowanie odporności społeczności wobec przemocy ze względu na płeć.

Uczestnicy dyskutują przed spacerem bezpieczeństwa w Warszawie w ramach projektu Plan International „Safer cities” © Plan International

Jakie są kluczowe potrzeby i wyzwania w obszarze GBV w ECE? Wybrane wnioski z badań Plan International

Jak wskazują badania Plan International, programy mające na celu rozszerzenie działań reagujących na GBV wobec grup wrażliwych – w tym nastolatków, społeczności LGBTQI+ oraz uchodźców – pozostają wysoce istotne w ECE.ⁱⁱⁱ

Zagrożenie GBV wobec nastoletnich dziewcząt

Nastoletnie dziewczęta w ECE doświadczają różnorodnych **zagrożeń ochronnych**, w tym GBV w domu, w Internecie oraz w przestrzeni publicznej. W krajach, w których Plan International prowadziła badania – **Ukrainie, Polsce i Rumunii**² – dziewczęta w wieku od 10 do 19 lat wyrażały silny lęk przed doświadczeniem SEA oraz zgłaszały obawy dotyczące gwałtu i innych form przemocy seksualnej.

Przykładowo, dziewczęta w **Ukrainie** niekiedy wyrażały większy niepokój związany z przemocą seksualną niż z poczuciem braku bezpieczeństwa wynikającym bezpośrednio z wojny. W **Rumunii i Polsce** dziewczęta zgłaszały niepokojąco wysoki poziom narażenia na molestowanie seksualne, zarówno bezpośrednio, jak i online – do tego stopnia, że wiele z nich zdaje się normalizować takie doświadczenia. Aby zwiększyć swoje bezpieczeństwo, dziewczęta deklarowały modyfikowanie zachowań, m.in. **unikanie wychodzenia nocą oraz chodzenia samotnie**.

W **Polsce** dziewczęta zgłaszały przypadki **internetowego molestowania seksualnego**, takie jak „cat-fishing” przez dorosłych mężczyzn podszywających się pod nastolatków, otrzymywanie niechcianych nagich zdjęć, prośby o intymne fotografie oraz rozpowszechnianie treści o charakterze seksualnym bez zgody. W **Ukrainie** niski poziom kontroli rodzicielskiej – powiązany ze skutkami wojny oraz ograniczoną wiedzą opiekunów w zakresie cyberbezpieczeństwa – zwiększał **ryzyko narażenia nastolatków na SEA, oszustwa finansowe oraz inne zagrożenia online**.

GBV i brak bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej

Zgodnie z badaniami Plan International, nastoletnie dziewczęta z Ukrainy przebywające w **Rumunii**

i **Polsce** doświadczają wysokiej częstości **molestowania seksualnego i napaści w przestrzeni publicznej**. Obejmuje to m.in. bycie świadkiem publicznej masturbacji dorosłych mężczyzn, gwizdanie i zaczepki, nagrywanie w miejscach publicznych bez zgody, a także napaści na tle seksualnym. Dziewczęta uchodźcze w Rumunii i Polsce zgłaszały również nękanie ze strony chłopców i mężczyzn z powodu narodowości, co pokazuje, że ich widoczność jako uchodźczyń czyni je bardziej narażonymi na działania osób o drapieżnych intencjach.

Dziewczęta i młode kobiety uczestniczące w projekcie **Safer Cities w Polsce** podkreślały także, że często czują się zagrożone lub niebezpiecznie w przestrzeni publicznej z powodu **dyskryminacji ze względu na płeć** oraz nierównych relacji władzy między kobietami a mężczyznami. Przy czym 43% młodych kobiet w Polsce doświadczyło co najmniej jednego przypadku molestowania w przestrzeni publicznej przed ukończeniem 18. roku życia, uczestniczki projektu wyrażały frustrację, czując, że odpowiedzialność za własne bezpieczeństwo spoczywa wyłącznie na nich.³

Normy społeczne związane z GBV

Wyniki badań Plan International pokazują również, że nastoletnie dziewczęta są **świadome postaw obwiniania ofiar**, a brak ochrony policyjnej i sprawiedliwości dla osób, które doświadczyły przemocy, często wiąże się z niechęcią do zgłaszania przestępstw organom ścigania. To, że niektóre dziewczęta powielają te postawy, sugeruje internalizację narracji, które nie uznają sprawcy za przyczynę przemocy seksualnej, prowadząc do przekonania, że to one same zostałyby obwinione za doznaną przemoc.

Choć eskalacja wojny w Ukrainie doprowadziła do wzmocnienia tradycyjnych ról płciowych w doświadczeniach nastolatków, widoczne są także sygnały, że zakłócenie „normalnego” życia przyczyniło się do **pewnych zmian w postawach i rolach płciowych**. W **Ukrainie, Polsce i Rumunii** nastoletnie dziewczęta wykazywały wysoką świadomość społecz-

² Chociaż Plan International prowadzi działania również w Mołdawii, badania zostały przeprowadzone wyłącznie w Ukrainie, Polsce i Rumunii. Niemniej jednak zagrożenia ochronne, z jakimi mierzą się dziewczęta w Mołdawii, są porównywalne.

³ Projekt analizował doświadczenia dziewcząt i młodych kobiet w przestrzeni publicznej, w tym osób z grup marginalizowanych, takich jak mniejszości etniczne i kulturowe, osoby o różnym statusie migracyjnym, w tym uchodźcy, osoby ze społeczności LGBTQI+, osoby z niepełnosprawnościami oraz dziewczęta i młode kobiety o innym kolorze skóry.

Młodzi ludzie biorą udział w warsztatach „Safeteen” na Ukrainie © Plan International

nych oczekiwań związanych z płcią oraz wpływu tych oczekiwań na możliwości, wybory i doświadczenia zarówno dziewcząt, jak i chłopców.

Podobnie niektóre młode kobiety i nastoletnie dziewczęta, które uczestniczyły w badaniach Plan International dotyczących odbudowy i procesów naprawczych Ukrainy w 2023 r., wyrażały nadzieję, że proces ten stanie się **katalizatorem do kwestionowania tradycyjnych ról płciowych**. Choć nastoletni chłopcy i młodzi mężczyźni byli zazwyczaj bardziej sceptyczni wobec zagadnień płci, badania i programy odnoszące się do wpływu wojny na normy płciowe i męskości mogą pomóc zapobiegać GBV oraz utrwalaniu szkodliwych stereotypów płciowych w trakcie odbudowy kraju.

Zwiększone ryzyka dla grup marginalizowanych

W **Polsce** dowody zebrane przez Plan International wskazują, że grupy marginalizowane doświadczają podwyższonych ryzyk GBV, przy czym dziewczęta i młode kobiety o nakładających się podatnościach (intersekcjonalnych) napotykały szczególnie wysoki poziom zagrożenia:

- Dziewczęta i młode kobiety z mniejszości etnicznych, w tym Romowie, doświadczają dyskryminacji intersekcjonalnej ze względu na pochodzenie etniczne i płeć oraz są bardziej narażone na molestowanie i przemoc w przestrzeni publicznej z powodu stereotypów rasowych i uprzedzeń.
- Dziewczęta i młode kobiety będące uchodźczyniami stoją w obliczu zwiększonych zagrożeń dla bezpieczeństwa z powodu barier językowych, izolacji kulturowej i dyskryminacji, w tym w szkołach,

przestrzeni publicznej oraz w ramach mowy nienawiści online i offline.

- Dziewczęta i młode kobiety ze społeczności LGBTQI+ doświadczają zagrożeń bezpieczeństwa związanych z homofobią, transfobią i GBV, a także wykluczenia i nękania w przestrzeni publicznej, co negatywnie wpływa na ich poczucie bezpieczeństwa i dobrostan.

Chcesz dowiedzieć się więcej o potrzebach i wyzwaniach w zakresie GBV w ECE?

Poznaj następujące raporty:

[Young People on the War in Ukraine \(czerwiec 2023\)](#)

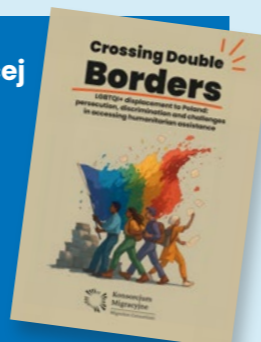
[Adolescent Girls in Crisis – Voices from Ukraine, Poland and Romania \(czerwiec 2024\)](#)

[Safer Cities for Girls – Policy Recommendations for a Safer Poland: Addressing Gender-Based Violence in Public Spaces \(wrzesień 2024\)](#)

[Crossing Double Borders – LGBTQI+ displacement to Poland: Persecution, Discrimination and Challenges in Accessing Humanitarian Assistance \(czerwiec 2025\)](#)

Bibliografia

- TeenTalks (2024) *Detoxiq Show*. Available at: <https://www.youtube.com/@TeenTalks-club/videos>.
- Plan International (2025) *Champion of Change*. Dostępne na: <https://plan-international.org/youth-empowerment/champions-of-change/>.
- Plan International (2023) *Young People on the War in Ukraine*. Dostępne na: <https://plan-international.org/publications/young-people-on-the-war-in-ukraine/>; Plan International (2024) *Adolescent Girls in Crisis: Voices from Ukraine, Poland and Romania*. Dostępne na: <https://plan-international.org/publications/girls-in-crisis-ukraine/>; Plan International (2024) *Safer Cities for Girls – Policy Recommendations for a Safer Poland: Addressing Gender-Based Violence in Public Spaces*. Dostępne na: <https://plan-international.org/poland-en/publications/safety-right-now-safer-cities-for-girls/>; Plan International (2025) *Crossing Double Borders – LGBTQI+ displacement to Poland: Persecution, Discrimination and Challenges in Accessing Humanitarian Assistance*. Dostępne na: <https://plan-international.org/poland-en/publications/crossing-double-borders/>.

O Plan International

Plan International jest niezależną organizacją rozwojową i humanitarną, działającą na rzecz praw dzieci i równości dziewcząt. Wierzymy w siłę i potencjał każdego dziecka, choć wiemy, że często są one ograniczane przez ubóstwo, przemoc, wykluczenie i dyskryminację. I to właśnie dziewczęta doświadczają tych barier najdotkliwiej.

Współpracując z dziećmi, młodzieżą, ich opiekunami oraz organizacjami partnerskimi, dążymy do stworzenia sprawiedliwego świata, eliminując podstawowe przyczyny problemów, z którymi mierzą się dziewczęta i dzieci w trudnej sytuacji. Chronimy prawa dzieci od chwili narodzin aż do osiągnięcia dorosłości, pomagając im przygotować się na kryzysy i przeciwności losu oraz skutecznie na nie reagować. Wprowadzamy zmiany w praktykach i politykach na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym, wykorzystując nasze zasięgi, doświadczenie i wiedzę.

Od ponad 85 lat jednoczymy zdeterminowanych optymistów, aby wspólnie zmieniać życie dzieci w ponad 80 krajach.

Nie zatrzymamy się, dopóki wszyscy nie będziemy równi.

 @plan-international

 @planinternational

 @planinternationaltv

 @plan.international

 @planinternational

 @planinternationalece

 @planglobal

 @planinternationalece